

Schrijver van het eerste Nederlandse experimentele proza

Bert Schierbeek (1918 - 1996) overleden

Georg Hartong

Foto backcover 'De deur'

Op 9 juni jl. overleed de schrijver en dichter Bert Schierbeek die kort daarvoor nog op TV - Oost te zien was geweest op een wandeling langs hem dierbare plekjes in Glanerbrug en Boekelo in gezelschap van de journalist John Heymans.

Bert Schierbeek werd geboren op 18 juni 1918 in Glanerbrug, Schipholtstraat 21, 300 meter aan de goede kant van de grens, zoals hij later zou zeggen. Zijn moeder overleed in het kraambed en de jonge Bert werd opgevangen door zijn grootouders in Beerta. Ruim tien jaar later, - zijn vader had inmiddels de onderwijzersplaats in Glanerbrug ingeruild voor Boekelo - , keerde Bert terug om na even op de MULO gezeten te hebben over te stappen naar het gymnasium van het Gemeentelijk Lyceum. Hier ervaarde hij de lessen van de bekende neerlandicus en literatuurcriticus W.L.M.E. van Leeuwen als uitzonderlijk inspirerend, omdat deze de leerlingen ook in contact bracht met de moderne schrijvers van dat moment, o.a. Du Perron en Ter Braak. De oorlogsjaren verstoorden de studieplannen, deden hem in het verzet belanden, maar brachten hem uiteindelijk wel tot schrijven: in 1945 debuteerde Schierbeek met *Terreur tegen terreur*, waarin hij zijn

belevissen met de verzetsgroep CS-6 vertelt.

Vernieuwer

In 1951 verscheen *Het Boek Ik*, algemeen beschouwd als de eerste Nederlandse experimentele prozatekst, een boek met een verbrokkelde structuur (collagetechniek), lyrische en associatieve overgangen, innerlijke monologen en een opvallende typografie. Inmiddels zijn van het boek meer dan 120.000 exemplaren verkocht!! Schierbeek behoorde tot de Vijftigers, de vernieuwers van de taal, zoals de Hengelose schilder Theo Wolvecamp behoorde tot de gelijktijdige stroming Cobra, de vernieuwers van de schilderkunst. Beiden waren belangrijke, maar niet de belangrijkste exponenten van hun stroming.

Prijzen

Toch heeft Bert Schierbeek vele belangrijke literaire prijzen ontvangen die hem algemene erkenning opleverden: de Van der Hoogtprijs, de Herman Gorterprijs, de Hendrik de Vriesprijs, een prijs van de Henriëtte Roland Holst Stichting, de Constantijn Huygensprijs en de Gabriel Mistralpenning. De belangrijkste Nederlandse literatuurprijs, de P.C. Hoofdprijs, is hem, tot verbazing van velen, nooit ten deel gevallen.

Geen streekschrijver

Hoewel in het omvangrijke oeuvre van Schierbeek op talloze plaatsen flarden herinnering voorkomen aan Glanerbrug en Boekelo, voelde Schierbeek zich niet echt verbonden met zijn geboortestreek. Toch is een aantal boeken wel met Twente te verbinden:

- *Als de dag van gisteren*, cantate in opdracht van het gemeentebestuur van Enschede, met muziek van

Foto frontcover 'De deur'

Hans Keuning, geïnspireerd op de beeldengroep van Mari Andriessen in het Volkspark te Enschede.

Eerste opvoering 4 mei 1958.

- *De draad van het verhaal*. Fotomet poëzieboek t.g.v. 100 jaar Nijverdal ten Cate in 1960.
- *Dit is Enschede*. Fotoboek van Cas Oorthuys met tekst van Bert Schierbeek, verschenen in 1962.
- *De deur*. Debuut als dichter. De bundel is geschreven n.a.v. het auto-ongeluk in 1970 in Boekelo, waarbij Schierbeeks tweede vrouw Margreet om het leven kwam. De bundel verscheen in 1972 en werd door Johan van der Keuken op aangrijpende wijze verfilmd.
- *Weerwerk*, een soort prozagedicht in 1977 verschenen bij De Bezige Bij te Amsterdam die bijna alles van Schierbeek heeft uitgegeven. Hierin langere fragmenten die verwijzen naar Glanerbrug en vooral Boekelo.

Laatste werk

De Bezige Bij heeft op 22 juli 1996 de laatste gedichtenbundel van Schierbeek laten verschijnen, getiteld *Vlucht van de vogel*.

Met Schierbeek is een belangrijk schrijver heengegaan, die zich niet liet voorstaan op zijn Twentse afkomst, maar er toch regelmatig in zijn werk aan refereerde.